

ЄВГЕНІЯ ТИХОМИРОВА

МЕТОДОЛОГІЯ РЕЙТИНГУВАННЯ

Методичні рекомендації

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародної інформації

ЄВГЕНІЯ ТИХОМИРОВА

МЕТОДОЛОГІЯ РЕЙТИНГУВАННЯ

Методичні рекомендації

Луцьк – 2013

УДК 001.91(072)
ББК 73я73-9
Т 46

*Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 1 від 18 вересня 2013 р.)*

Рецензент: Федонюк А.А.. завідувач кафедри вищої математики та інформатики, кандидат фізико-математичних наук, доцент, СНУ ім. Лесі Українки

Тихомирова Є. Б.

Методологія рейтингування : метод. реком. для студ. галузі знань 1801 – Специфічні категорії, спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація / Є. Б. Тихомирова. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 24 с.

Видання містить тематику лекційного курсу, завдання до семінарських занять та індивідуальної роботи студентів, тематику рефератів та індивідуальних науково-дослідних робіт, перелік питань для модульного і підсумкового контролю і список рекомендованих джерел.

Для студентів спеціальності «Консолідована інформація».

УДК 001.91(072)
ББК 73я73-9

© Тихомирова Є.Б.
© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2013

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
1.1. Опис навчальної дисципліни	6
1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни	6
2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	12
5. САМОСТІЙНА РОБОТА	15
6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	15
6.1. Практична робота «Певні країни у міжнародних рейтингах розвитку ІКТ».....	16
6.2. Тематика рефератів	16
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	17
8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ	17
9. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ.....	17
9.1. Питання для здійснення підсумкового контролю знань студентів.....	17
9.2. Розподіл балів, які отримують студенти.....	19
9.3. Шкала оцінювання (національна та ECTS)	19
10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	19
11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	20

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 1,5	Шифр і назва галузі знань 1801 – Специфічні категорії	вибіркова
Модулів 2	Спеціальність 8.18010015 – Консолідована інформація	Рік підготовки – 2013/2014
Змістових модулів 2		Семестр – 1
ІНДЗ: €		Лекції 18 год.
Загальна кількість годин 72		Практичні (семінари) 16 год.
Тижневих годин: Аудиторних 2 год. Самостійної роботи 1,2 год. Індивідуальної роботи 1,1 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр	Самостійна робота 20 год.
		Індивідуальна робота 18 год.
		Форма контролю: залік

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія рейтингування» є оволодіння студентами методами й прийомами рейтингування, що дозволяють контролювати ситуацію в умовах невизначеності та високих ризиків сучасного бізнес-середовища та суспільно-політичного життя.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія рейтингування» є формування необхідних знань і практичних навичок щодо визначення ранжирування та рейтингу, етапів складання рейтингу, методики ранжирування та рейтингування, діяльності рейтингових агентств й особливостей їх роботи з рейтингування, класифікації рейтингів, сутності та специфіки окремих рейтингів та формування рейтингів у різних сферах життя суспільства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: підходи до визначення ранжирування та рейтингу, етапи складання рейтингу, методики ранжирування та рейтингування, рейтингові агентства й особливості їх діяльності, класифікація рейтингів, рейтинг Нільсена та можливості його застосування, рейтинг і ренкінг банків і фінансових установ, рейтинги і ранжирування у закладах вищої освіти, рейтинги наукових публікацій, системи міжнародних рейтингів як основа прийняття рішень на міжнародній арені, методологічний проект «Глобальний рейтинг – 100».

вміти: розробляти та здійснювати аналітичні дослідження з ранжирування та рейтингування, складати ренкінги та рейтинги, вміти аналізувати та

оцінювати рейтинги рейтингових агентств, застосовувати методику рейтингу Нильсена, рейтингу і ренкінгу банків і фінансових установ, рейтингу і ранжирування закладів вищої освіти, рейтингу наукових публікацій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **72 години / 2 кредити ECTS**.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи і концептуальні принципи складання рейтингів

Тема 1. Підходи до визначення ранжирування та рейтингу

Ренкінг (ranking) і рейтинг (rating) як різні варіанти ранжирування. Переваги і недоліки ренкінгу і рейтингу. Основні цілі і принципи формування підходів до побудови методології рейтингування. Індивідуальне і групове ранжирування. Чиннику вибору способу ранжирування – завдання, специфіка формул і методик визначення комплексних показників, простота і можливість інтерпретації результатів ранжирування.

Ренкінг як список об'єктів, впорядкованих за будь-яким з показників. Відмінна риса ренкінгів – об'єктивність, незалежність результату і можливість відранжирувати вихідний список за певним ранжируючим показником.

Рейтинг як числовий або порядковий показник успішності, оцінки діяльності, популярності, авторитету особи, організації, групи, програм, відносний показник надійності ділового партнера, банку, страхової компанії, становище спортсмена чи команди серед подібних. Врахування сукупності показників та експертних висновків.

Предмет, завдання й місце рейтингів в економіці, соціокультурному та політичному житті сучасного суспільства.

Тема 2. Етапи складання рейтингу

Постановка завдання. Об'єкти й цілі рейтингу, вибір методики. Вибір критеріїв. Параметри об'єкта дослідження. Однофакторний та багатфакторний рейтинги. Способи одержання необхідної інформації: експертні оцінки; опитування цільової аудиторії (безпосередні споживачі товарів/послуг, пропонованих об'єктами рейтингу). Їх переваги та недоліки.

Зважування. Відносна значимість кожного параметра. Труднощі використання показників, вимірюваних у різних одиницях. Безрозмірні величини – максимальний/мінімальний прояв конкретного параметра Збір інформації. Проблеми даного етапу: неупередженість опитуваної аудиторії; надійність даних; репрезентативність.

Визначення аудиторії, на думку якої можна буде опиратися в процесі побудови рейтингу. Оцінка її кваліфікації.

Аналіз вторинної інформації та його проблеми. Обробка інформації. Систематизація інформації, підсумовування величин, що відображають прояв всіх параметрів у даного об'єкта. Оцінка й подання результатів. Критичне оцінювання результатів, вибір форму подання.

Тема 3. Методики ранжирування та рейтингування

Опис методики складання рейтингу. Періодичність складання рейтингів. Нелінійна залежність корисності рейтингу від періодичності, з якої його випускають. Тривалість оптимального періоду відновлення залежить рейтингу. Необхідність збереження методики при складанні періодичного рейтингу. Рейтингова шкала. Основні закономірності побудови рейтингу.

Визначення рейтингу цінності споживача з допомогою RFM-аналізу. Параметри формування референтних груп: Recency (новизна), Frequency (частота або кількість), Monetary (кошти). Методи оцінки трансакційної (поведінкової) лояльності споживачів. Інтерпретація отриманих даних по кожному параметру.

Скорингові моделі рейтингування. Американський економіст Д. Дюран (1941р.) про скоринг як математичну модель зваженої суми певних характеристик на основі вивчення кредитних історій позичальників, що отримували позики у минулому. Види скорингу: application scoring (скоринг заявника); behavioral scoring (поведінковий скоринг); collection scoring (скоринг для роботи з простроченою заборгованістю); fraud scoring (скоринг проти шахраїв); response scoring (скоринг відгуку); attrition scoring (скоринг утрат).

Правило Парето – 20/80. ABC-аналіз як метод класифікації бізнес-ресурсів фірми залежно від їхньої значущості та виявлення першочергових, пріоритетних проблем. Сутність методу. План дій. Діаграма Парето, загальні правила побудови, її аналіз. Види діаграм Парето: за результатами діяльності (виявлення головної проблеми); за причинами (виявлення головної причини проблем). Достоїнства методу. Недоліки методу. Очікуваний результат. Прийняття рішень на основі ABC-аналізу.

Тема 4. Рейтингові агентства й особливості їх діяльності

Міжнародні рейтингові агентства й особливості їхньої методології. Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Standard & Poor's, АК&М, НРА, Русрейтинг, Експерт РА тощо. Українські рейтингові агентства – Рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг», Українське бюро кредитних історій, Незалежне банківське рейтингове агентство (НБРА-ІВРА), Інформаційно-Рейтингове Агентство Credo Line. Агентство кредитних рейтингів (англ. CRA). Експертні оцінки рейтингових комітетів (провідні аналітики, незалежні члени, представники керівництва агентств).

Положення Європарламенту №1060/2009 «Про кредитно-рейтингові агентства».

Сучасний стан рейтингів у сферах життя суспільства.

Національні і міжнародні шкали. Порівняльний аналіз підходів до формування рейтингових систем вітчизняних і західних агентств на українському ринку. Методика порівняння шкал рейтингових агентств. Методологія відображення (мепинга) шкал. Принципи й критерії зіставлення рейтингових шкал. Моделі зіставлення шкал.

Аудит таблиці відповідності й узгодження її структури. Аналіз можливості використання тиражованого програмного забезпечення. Принципові алгоритми формування таблиці відповідності

Вимоги до методики, що схвалюється більшістю рейтингових агентств і регулювальних органів. Публічні, історичні дані. Можливість алгоритмічного й програмного супроводу. Порядок формування таблиці відповідності рейтингових шкал. Рейтинговий простір

Тема 5. Класифікація рейтингів

Методологічні підходи до класифікації рейтингів.

За структурою (порядковий принцип, за ранжиром, комбінований.); за частотою (щорічні, кожні два чи три роки, через нерівні проміжки часу); за типом вузів (форма власності – приватні чи державні); за механізмом сортування (характер критеріїв сортування); за джерелами інформації (анкетування, відомості держустанов, статистика); за кількістю характеристик ранжирування об'єктів (одно факторні й багатofакторні – ренкінги й властиво рейтингів).

За джерелами інформації, на підставі якої становлять рейтингів, їх також можна віднести до декількох категорій: складені за результатами опитування цільової аудиторії; побудовані на вторинній інформації; засновані на даних, отриманих безпосередньо від ранжируваних об'єктів.

Змістовний модуль 2. Особливості конкретних рейтингів

Тема 6. Рейтинг Нільсена та можливості його застосування

Рейтинг Нільсена (англ. Nielsen ratings) як система вимірювання кількості аудиторії, попиту на радіомовлення та радіoproграми, виміру телеаудиторії на основі принципів. Базові вимоги Нільсена до системи дослідження без опитування: виявлення розмірів радіоаудиторії (дозволяє оцінювати привабливість програм), її характеристики (географічна поширеність, число сільських і міських слухачів), аналіз змісту радіоканалів і типів передач.

Методи вимірювання. Дослідження зависей цільової аудиторії про їхні переваги щодо телепрограм. Застосування спеціальних для зчитування інформації про ці переваги, що реалізуються з допомогою конкретного пристрою, або пристроїв, що розпізнають окремих членів аудиторії. Переваги використання вимірювання радіоаудиторії з допомогою спеціального пристрою. Nielsen Radio Index як основна система вимірювання радіо- і телеаудиторії США з допомогою спеціального пристрою.

Тема 7. Рейтинг і ренкінг банків і фінансових установ

Кількісні позитивні й негативні характеристики банків як основа рейтингів. Цілісність балансу, прибутковості і керування ризиками.

Якісні фактори рейтингів: стратегія і якість менеджменту, економічна й ринкова кон'юнктура і ймовірні шляхи розвитку бізнесу організації в майбутньому.

Рейтинг динамічної фінансової стабільності й економетричні модельні рейтингів як інструмент оперативної оцінки.

Рейтинг надійності інвестиційних компаній.

Тема 8. Рейтингів і ранжирування у закладах вищої освіти

Методологія рейтингування освітніх закладів. Берлінські принципи ранжирування ВНЗ і критерії оцінки методологій рейтингування «Правила аудита рейтингів», 2011 р., Міжнародної експертної групою щодо визначення рейтингів університетів (IREG) разом з ЮНЕСКО, ОЕСР и ВБ. Основні цілі та принципи формування підходів до побудови даної методології.

Тема 9. Рейтинги наукових публікацій

Показники формування рейтингів. Види рейтингів: рейтинги публікацій, журналів, окремих особистостей. Спільне та відмінне перерахованих рейтингів. Посилання як альтернатива експертним оцінкам. Проблеми створення рейтингів.

Бази даних (БД) наукових публікацій «Web of Knowledge» – ISI (Institute for Scientific Information, Філадельфія, США). Scopus, Google Scholar, CiteSeer – веб-орієнтовані БД, основна функція яких донесення рефератів та/або повнотекстових статей до читача, при цьому бібліометричні дані в таких БД виступають другорядним матеріалом. Спеціалізовані на окремих дисциплінах БД: Міжнародна бібліографія суспільних наук (IBSS – The International Bibliography of the Social Sciences), БД Всеросійського інституту наукової і технічної інформації (ВІНІТІ РАН),

Технології побудови рейтингів: науковий індекс цитування (SCI – Science Citation Index). Цитування журналів (JCR – Journal Citation Reports). G-index; підрахунок рейтингів Інтернет-порталів на основі відомих інформаційних систем: «Publish or Perish», «Eigenfactor» (Власний фактор), ISI – імпакт-фактор (*IF*), коцитування, *h*-індекс. «Інтернет-голосування», індекс інтегрованості, коцитування. Метод обчислення рейтингів наукових публікацій, журналів, науковців і наукових організацій шляхом експертних оцінок користувачів. РП-фактор.

Проблема створення в Україні власного рейтингу наукових публікацій.

Тема 10. Системи міжнародних рейтингів як основа прийняття рішень на міжнародній арені

Роль рейтингів у світовій економіці. Поняття й види міжнародних рейтингів. Рейтинги й ренкінги міжнародних структур. Проблема створення єдиного загальноєвропейського рейтингового агентства. Національні і міжнародні системи рейтингування: проблеми взаємодії.

Класифікація міжнародних рейтингів і їхнє функціональне призначення при прийнятті рішень на міжнародній арені. Процедура кредитного рейтингування міжнародної бізнес-надійності.

Рейтинг конкурентоспроможності країн. Міжнародний кредитний рейтинг. Рейтинги ризику країн.

Тема 11. Методологічний проект «Глобальний рейтинг – 100»

Історія створення та розвитку «Глобального рейтингу – 100». Його значення та статус.

Базові (стратегічні) фактори його складання: система державного (основні показники, що використовуються для опису рівня розвитку держави) і суспільного управління (вияв ступені адекватності державного управління викликам, перед якими об'єктивно опиняється країна); територія (статистичні

дані про площу держави); природні ресурси (перш за все, характеристика забезпеченості енергосировинними ресурсами); народонаселення (загальна чисельність, здоров'я, статевікова структура, соціальне забезпечення населення, соціальні гарантії і соціальна безпека, тип розселення); економіка; культура і релігія; наука і освіта; збройні сили; зовнішня політика (геополітичне позиціонування).

Критеріальні шкали. Нечітка чотирьохзначна топологічна шкала (діапазон від 1 до 10). Інтегральний показник мощі (ІПМ, ІРІ – Integral Power Indicator) держави, що дозволяють узагальнити отримані значення дев'яти факторів державної мощі. Експертні оцінки. Сценарний метод як опис різних гіпотетичних варіантів змін як системи взаємопов'язаних явищ. Для прогнозу розвитку міжнародної обстановки: сценарії «Жорстка глобалізація», «Помірна глобалізація», «Регіоналізація» с двома субсценаріями – «позитивний» і «негативний», і сценарій «Хаос»).

Графічне відображення багатofакторної моделі, що лежить в основі «Глобального рейтингу – 100». Сутність коефіцієнту відносної важливості та функції його функції у рейтингуванні.

Результати рейтингування 2012р.: прогнозна динаміка ІПМ і рейтингу 100 провідних держав світу.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Семін.	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи і концептуальні принципи складання рейтингів					
Тема 1. Підходи до визначення ранжирування та рейтингу	8	2	2	2	2
Тема 2. Етапи складання рейтингу	8	2	2	2	2
Тема 3. Методики ранжирування та рейтингування	8	2	2	2	2
Тема 4. Рейтингові агентства й особливості їх діяльності	7	2	2	2	2
Тема 5. Класифікація рейтингів	7		2	2	2
Модульний контроль	2	2			
Змістовний модуль 2. Особливості конкретних рейтингів					
Тема 6. Рейтинг Нильсена та можливості його застосування	10	2	2	2	4
Тема 7. Рейтинг і ранкінг банків і фінансових установ					
Тема 8. Рейтинги і ранжирування у закладах вищої освіти	10	2	2	4	2
Тема 9. Рейтинги наукових публікацій					
Тема 10. Системи міжнародних рейтингів як основа прийняття рішень на міжнародній арені	10	2	2	2	4
Тема 11. Методологічний проект «Глобальний рейтинг – 100»					
Модульний контроль	2	2			
Разом	72	18	16	18	20

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи і концептуальні принципи складання рейтингів

Семінар 1. Підходи до визначення ранжирування та рейтингу. Етапи складання рейтингу (2 год.)

1. Ранкінг (ranking) і рейтинг (rating) як різні варіанти ранжирування.
2. Основні цілі і принципи формування підходів до побудови методології рейтингування.
3. Чиннику вибору способу ранжирування.
4. Ранкінг як список об'єктів.
5. Рейтинг як показник успішності, оцінки, популярності, авторитету, відносний показник надійності тощо.
6. Етапи складання рейтингу
7. Визначення аудиторії, на думку якої можна буде опиратися в процесі побудови рейтингу. Оцінка її кваліфікації.
8. Аналіз вторинної інформації та його проблеми.

Семінар 2. Методики ранжирування та рейтингування (2 год.)

1. Опис методики складання рейтингу.
2. Періодичність складання рейтингів. Рейтингова шкала.
3. Основні закономірності побудови рейтингу.
4. Визначення рейтингу цінності споживача з допомогою RFM-аналізу.
5. Скорингові моделі рейтингування.
6. Правило Парето – 20/80.
7. ABC-аналіз як метод класифікації бізнес-ресурсів фірми Прийняття рішень на основі ABC-аналізу.

Семінар 3. Рейтингові агентства й особливості їх діяльності (2 год.)

1. Міжнародні рейтингові агентства й особливості їхньої методології.
2. Українські рейтингові агентства.
3. Положення Європарламенту №1060/2009 «Про кредитно-рейтингові агентства».
4. Сучасний стан рейтингів у сферах життя суспільства.
5. Національні і міжнародні шкали. Порівняльний аналіз підходів до формування рейтингових систем вітчизняних і західних агентств на українському ринку.
6. Аналіз можливості використання тиражованого програмного забезпечення.
7. Вимоги до методики, що схвалюється більшістю рейтингових агентств і регулювальних органів.
8. Рейтинговий простір

Семінар 4. Класифікація рейтингів (2 год.)

1. Методологічні підходи до класифікації рейтингів.
2. За структурою (порядковий принцип, за ранжиром, комбінований.);
3. За частотою (щорічні, кожні два чи три роки, через нерівні проміжки часу);
4. За типом вузів (форма власності – приватні чи державні);
5. За механізмом сортування (характер критеріїв сортування);
6. За джерелами інформації (анкетування, відомості держустанов, статистика);
7. За кількістю характеристик ранжирування об'єктів (одно факторні й багатofакторні – ренкінги й властиво рейтинги).

Змістовний модуль 2. Особливості конкретних рейтингів

Семінар 5. Рейтинг Нільсена та можливості його застосування. Рейтинг і ренкінг банків і фінансових установ (2 год.)

1. Рейтинг Нільсена як система вимірювання кількості аудиторії, попиту на радіомовлення та радіопроеграми, виміру телеаудиторії на основі принципів.
2. Базові вимоги Нільсена до системи дослідження без опитування.

3. Методи вимірювання цільової аудиторії телепрограм, вимірювання радіоаудиторії з допомогою спеціального пристрою.

4. Nielsen Radio Index як основна система вимірювання радіо- і телеаудиторії США з допомогою спеціального пристрою.

5. Кількісні позитивні й негативні характеристики банків як основа рейтингування. Цілісність балансу, прибутковість і керування ризиками.

6. Якісні фактори фінансового рейтингування.

7. Рейтинг динамічної фінансової стабільності й економетричні модельні рейтинги як інструмент оперативної оцінки.

8. Рейтинг надійності інвестиційних компаній.

Семінар 6. Рейтинги і ранжирування у закладах вищої освіти. Рейтинги наукових публікацій (2 год.)

1. Методологія рейтингування освітніх закладів.

2. Берлінські принципи ранжирування ВНЗ і критерії оцінки методологій рейтингування «Правила аудита рейтингів», 2011 р., Міжнародної експертної групою щодо визначення рейтингів університетів (IREG) разом з ЮНЕСКО, ОЕСР и ВБ.

3. Показники формування рейтингів наукових публікацій. Проблеми їх створення

4. Види рейтингів: рейтинги публікацій, журналів, окремих особистостей.

5. Посилання як альтернатива експертним оцінкам рейтингів.

6. Бази даних (БД) наукових публікацій Спеціалізовані на окремих дисциплінах БД

7. Технології побудови рейтингів: науковий індекс цитування, підрахунок рейтингів Інтернет-порталів, індекс інтегрованості, коцитування.

8. Проблема створення в Україні власного рейтингу наукових публікацій.

Семінар 7. Системи міжнародних рейтингів як основа прийняття рішень на міжнародній арені (2 год.)

1. Роль рейтингів у світовій економіці.

2. Поняття й види міжнародних рейтингів. Рейтинги й ренкінги міжнародних структур.

3. Проблема створення єдиного загальноєвропейського рейтингового агентства.

4. Національні і міжнародні системи рейтингування: проблеми взаємодії.

5. Класифікація міжнародних рейтингів і їхнє функціональне призначення при прийнятті рішень на міжнародній арені.

6. Рейтинг конкурентоспроможності країн.

7. Міжнародний кредитний рейтинг.

8. Рейтинги ризику країн.

Семінар 8. Методологічний проект «Глобальний рейтинг – 100» (2 год.)

1. Історія створення та розвитку «Глобального рейтингу – 100», його значення та статус.

2. Базові (стратегічні) фактори його складання.

3. Критеріальні шкали. Нечітка чотирьохзначна топологічна шкала (діапазон від 1 до 10). Інтегральний показник мощі (ІПМ, IPI – Integral Power Indicator) держави, що дозволяють узагальнити отримані значення дев'яти факторів державної мощі.

4. Експертні оцінки.

5. Сценарний метод як опис різних гіпотетичних варіантів змін як системи взаємопов'язаних явищ.

6. Графічне відображення багатофакторної моделі, що лежить в основі «Глобального рейтингу – 100».

7. Результати рейтингування 2012р.: прогнозна динаміка ІПМ і рейтингу 100 провідних держав світу.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назви змістових модулів і тем	Сам. роб.
1	
Тема 1. Підходи до визначення ранжирування та рейтингу	2
Тема 2. Етапи складання рейтингу	2
Тема 3. Методики ранжирування та рейтингування	2
Тема 4. Рейтингові агентства й особливості їх діяльності	2
Тема 5. Класифікація рейтингів	2
Тема 6. Рейтинг Нильсена та можливості його застосування	2
Тема 7. Рейтинг і ренкінг банків і фінансових установ	2
Тема 8. Рейтинги і ранжирування у закладах вищої освіти	2
Тема 9. Рейтинги наукових публікацій	
Тема 10. Системи міжнародних рейтингів як основа прийняття рішень на міжнародній арені	2
Тема 11. Методологічний проект «Глобальний рейтинг – 100»	2
Разом	20

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (практична робота студентів – ІНДЗ) є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчально-дослідного характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового заліку із даної навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних в процесі лекційних та семінарських занять, охоплює кілька тем або зміст навчального курсу в цілому:

Структура ІНДЗ. ІНДЗ складається з частин, присвячених дослідженню окремої проблеми.

Порядок подання та захисту ІНДЗ. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді скріпленого (зшитого) зошита з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням всіх позицій змісту завдання; ІНДЗ подається викладачу даної дисципліни не пізніше ніж за 2 тижні до завершення теоретичного курсу; оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному семінарському занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Питома вага ІНДЗ у загальній оцінці з дисципліни становить 24 бали.

6.1. Практична робота «Певні країни¹ у міжнародних рейтингах розвитку ІКТ»

Зараз існує кілька міжнародних рейтингів, які прямо або побічно характеризують рівні розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і зрілості електронної держави у різних країнах миру. До найбільш авторитетних можна віднести рейтинги Організації об'єднаних націй (ООН), Міжнародного союзу електров'язку (МСЕ), Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) і Всесвітнього банку (ВБ).

Оберіть конкретні 3-4 країни, що знаходяться у різних регіонах світу і відносяться до одної групи країн за рівнем економічного розвитку. Виявіть їх місце у міжнародних рейтингах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і зрілості електронної держави, проведіть порівняльний аналіз та встановіть перспективи їхнього подальшого розвитку. Проілюструйте отримані дані з допомогою таблиць, графіків, діаграм.

6.2. Тематика рефератів

1. Ренкінг (ranking) і рейтинг (rating) як різні варіанти ранжирування.
2. Предмет, завдання й місце рейтингів в економіці, соціокультурному та політичному житті сучасного суспільства.
3. Скоринг як математична модель зваженої суми певних характеристик та види скорингу.
4. Міжнародні рейтингові агентства – Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Standard & Poor's, АК&М, НРА, Русрейтинг, Експерт РА тощо.
5. Українські рейтингові агентства – Рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг», Українське бюро кредитних історій, Незалежне банківське рейтингове агентство (НБРА-ІВРА), Інформаційно-Рейтингове Агентство Credo Line. Агентство кредитних рейтингів (англ. CRA).
6. Порівняльний аналіз підходів до формування рейтингових систем вітчизняних і західних агентств на українському ринку.

¹ Країни обираються студентом

7. Рейтинг Нільсена як система вимірювання кількості аудиторії, попиту на радіомовлення та радіопроекти, виміру телеаудиторії.

8. Переваги використання вимірювання радіоаудиторії з допомогою спеціального пристрою.

9. Рейтинг динамічної фінансової стабільності й економетричні модельні рейтинги як інструмент оперативної оцінки.

10. СТУ імені Лесі Українки у рейтингах освітніх закладів.

11. Українські вчені у Базах даних наукових публікацій «Web of Knowledge» – ISI (Institute for Scientific Information, Філадельфія, США), Scopus, Google Scholar, CiteSeer.

12. Технології побудови Інтернет-порталів.

13. Результати рейтингування 2012р.: прогнозна динаміка ІІМ і рейтингу 100 провідних держав світу.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний),
- репродуктивний,
- проблемний,
- частково-пошуковий (евристичний),
- дослідницький.

8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

– залік

9. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

- поточне опитування;
- оцінка за ІНДЗ;
- підсумковий письмовий модульний контроль.

9.1. Питання для здійснення підсумкового контролю знань студентів методом заліку

1. Підходи до визначення ранжирування та рейтингу
2. Ренкінг (ranking) і рейтинг (rating): сутність, переваги і недоліки.
3. Основні цілі і принципи побудови методології рейтингування.
4. Індивідуальне і групове ранжирування.
5. Чинники вибору способу ранжирування.
6. Предмет, завдання й місце рейтингів в економіці, соціокультурному та політичному житті сучасного суспільства.
7. Етапи складання рейтингу
8. Постановка завдання. Об'єкти й цілі рейтингу, вибір методики.
9. Зважування, відносна значимість кожного параметра. Труднощі використання показників, вимірюваних у різних одиницях.

10. Визначення аудиторії, на думку якої можна буде опиратися в процесі побудови рейтингу. Оцінка її кваліфікації.
11. Аналіз вторинної інформації та його проблеми. Обробка інформації. Систематизація інформації, підсумовування величин, оцінка й подання результатів.
12. Методики ранжирування та рейтингування: загальні принципи.
13. Опис методики складання рейтингу. Періодичність складання рейтингів. рейтинг.
14. Рейтингова шкала.
15. Основні закономірності побудови рейтингу.
16. Визначення рейтингу цінності споживача з допомогою RFM-аналізу. Скорингові моделі рейтингування. Види скорингу.
17. ABC-аналіз: сутність методу, план дій, правило Парето.
18. ABC-аналіз: достоїнства і недоліки методу, прийняття рішень на основі ABC-аналізу.
19. Міжнародні рейтингові агентства й особливості їхньої методології.
20. Українські рейтингові агентства.
21. Експертні оцінки рейтингових комітетів.
22. Положення Європарламенту №1060/2009 «Про кредитно-рейтингові агентства».
23. Національні і міжнародні шкали, порівняльний аналіз підходів до формування рейтингових систем вітчизняних і західних агентств на українському ринку.
24. Методика порівняння шкал рейтингових агентств. Принципи й критерії зіставлення рейтингових шкал.
25. Методологічні підходи до класифікації рейтингів.
26. Класифікація рейтингів за структурою та частотою.
27. Класифікація рейтингів за механізмом сортування та джерелами інформації.
28. Класифікація рейтингів за кількістю характеристик ранжирування об'єктів.
29. Рейтинг Нильсена. Базові вимоги до системи дослідження та методи вимірювання.
30. Рейтинг і ренкінг банків і фінансових установ
31. Рейтинг динамічної фінансової стабільності
32. Економетричні модельні рейтинги як інструмент оперативної оцінки
33. Рейтинг надійності інвестиційних компаній.
34. Рейтинги і ранжирування у закладах вищої освіти
35. Методологія рейтингування освітніх закладів.
36. Берлінські принципи ранжирування ВНЗ і критерії оцінки методологій рейтингування «Правила аудита рейтингів»
37. Рейтинги наукових публікацій, показники формування рейтингів.
38. Види рейтингів: їх спільне та відмінне.
39. Технології побудови рейтингів наукових публікацій.
40. Проблема створення в Україні власного рейтингу наукових публікацій.
41. Роль рейтингів у світовій економіці.

42. Поняття й види міжнародних рейтингів. Рейтинги й ренкінги міжнародних структур.
43. Проблема створення єдиного загальноєвропейського рейтингового агентства.
44. Національні і міжнародні системи рейтингування: проблеми взаємодії.
45. Класифікація міжнародних рейтингів і їхнє функціональне призначення при прийнятті рішень на міжнародній арені.
46. Процедура кредитного рейтингування міжнародної бізнес-надійності.
47. Рейтинг конкурентоспроможності країн.
48. Міжнародний кредитний рейтинг.
49. Рейтинги ризику країн.
50. Історія створення та розвитку «Глобального рейтингу – 100», його значення та статус.
51. Базові (стратегічні) фактори «Глобального рейтингу – 100»
52. Критеріальні шкали та експертні оцінки.
53. Сценарний метод як опис різних гіпотетичних варіантів змін
54. Графічне відображення багатфакторної моделі, що лежить в основі «Глобального рейтингу – 100».
55. Сутність коефіцієнту відносної важливості та функції його функції у рейтингуванні.
56. Результати рейтингування 2012р.: прогнозна динаміка ІПМ і рейтингу 100 провідних держав світу.

9.2. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (поточний контроль)								Модуль 2 ІНДЗ	МК/ залік	Сума балів
Змістовий модуль I										
16 бал										
2	2	2	2	2	2	2	2	24 бали	60 балів	100балів

9.3. Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 - 81	C	
67 -74	D	
60 - 66	E	
1 – 59	FX	Незараховано (з можливістю повторного складання)

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Програма навчальної дисципліни «Методологія рейтингування» для студентів галузі знань 1801 – Специфічні категорії, спеціальності 8.18010015 –

Консолідована інформація» / Є. Б. Тихомирова. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 9 с.

2. Методологія рейтингування : метод. реком. для студ. спеціальності спеціальності 8.18010015 – Консолідована інформація» / Є. Б. Тихомирова. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 20 с.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ашер А. Мировой обзор рейтингов университетов и ранжирований / Ашер А., Савино М. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.logosbook.ru/educational_book/2aams.html
2. Балагура І. В. Порівняльний аналіз систем для ранжирування українських наукових періодичних видань та їхніх складових / Балагура [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/rzod/texts/2009_4/12.pdf
3. Бордюг В.В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку / В.В. Бордюг [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Ван Вухт Ф. Многомерное ранжирование: новый инструмент прозрачности в области высшего образования / Ван Вухт Ф., Вестерхайден Д. // Вестник международных организаций, 2012, № 1. – с. 9–33.
5. Влох Р.О. Система оцінки українських фахових видань / Ростислав Орестович Влох [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Vloch_zhurn_VAK.htm
6. Глобальный рейтинг интегральной мощи 100 ведущих стран мира. Доклад-2008 к обсуждению. 2-е издание, дополн. – М.: Международная Академия исследований будущего, 2008. – 148 с.
7. Глобальный рейтинг интегральной мощи 100 стран. Доклад-2012 к обсуждению. 3-е издание, переработ. и дополн. – М.: Международная Академия исследований будущего, Институт экономических стратегий, 2012. – 108 с.
8. Елтаренко Е.А. Обработка экспертных оценок : Учебное пособие / Елтаренко Е.А., Крупинова Е.К. – Москва, МИФИ. – 98 с.
9. Забчук Г.М. Механізм застосування кредитних важелів комерційними банками України / Г.М. Забчук [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Закон Парето или Принцип 80\20 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://arbuz.uz/t_pareto.html
11. Зарубежный опыт составления рейтингов: Ссылки ресурсов [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://unirating.ru/txt.asp?rbr=48>
12. Карминский А.М. Рейтинги в экономике / А. М. Карминский, А. А. Пересецкий, А. Е. Петров. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 240с.
13. Классификация зарубежных и международных подходов, включенных в анализ [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ranking.ntf.ru/p115aa1.html>
14. Макаров Ю.Н. Информационно-аналитическая система финансовой структуры корпораций для системного анализа подрядчиков / Макаров Ю.Н., Уланов С.В. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://auditfin.com/fin/2010/6/10_10/10_10%20.pdf

15. Остафіль, О., Рубаха, М. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua>
16. Паклин Н.Б. Бизнес-аналитика: от данных к знаниям : учеб. пособие / Паклин Н.Б., Орешков В.И. – СПб.: Питер, 2010. – 704 с.
17. Балагура І. В. Порівняльний аналіз систем для ранжирування українських наукових періодичних видань та їхніх складових / Балагура І. В. // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2009, Т. 11, № 4. – С. 97–108.
18. Салми Д. Рейтинги и ранжирования как инструмент политики: политические аспекты экономической политики отчетности в высшем образовании / Салми Д., Сароян Э. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.logosbook.ru/educational_book/dses.html#_ftn1
19. Сегаран Т. Программируем коллективный разум / Сегаран Т. – Издательство: Символ-Плюс, 2008. – 368с.
20. Типология рейтинга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.quality.edu.ru/quality/sk/management/rating/675>
21. Фомичева И.Д. Индустрия рейтингов: Введение в медиаметрию: учеб. пособ. для студентов вузов / Фомичева И.Д. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 155с.
22. Энциклопедия рейтингов: экономика, общество, спорт / Карминский А.М., Полозов А.А., Ермаков С.П. – М.: ЗАО ИД «Экономическая газета», 2011. – 349с.
23. Якименко А.А. Разработка системы критериев для рейтинговой оценки региональных программ развития образования : Учебно-методическое пособие / Якименко А.А., Ганеев А.Р. и др. – М.: АС-Траст, 2009. – 112 с.
24. CiteSeer [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://citeseer.ist.psu.edu>
25. Eigenfactor [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eigenfactor.org>
26. G-index [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/G-index>
27. Google Scholar [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scholar.google.com.ua>
28. IREG-Ranking Audit: Purpose, Criteria and Procedure. 2011 IREG Observatory on Academic Ranking and Excellence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ireg-observatory.org/index.php?option=com_content&task=view&id=110&Itemid=101
29. Publish or Perish [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.harzing.com>
30. Regulation (ec) no 1060/2009 of the European parliament and of the council of 16 September 2009 on credit rating agencies (Text with EEA relevance). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:302:0001:0031:EN:PDF>
31. Scopus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scopus.com>

Найбільш відомі національні освітні рейтинги

1. America's Best Colleges [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://colleges.usnews.rankingsandreviews.com/usnews/edu/college/rankings/rankindex_brief.php
2. The Top American Research Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mur.asu.edu>

3. SR Monthly Undergraduate College Rankings [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.studentsreview.com/college_rankings.html
4. CHE Hochschulranking 08/09 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ranking.zeit.de/che9/CHE>
5. University guide [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://education.guardian.co.uk/universityguide2009/0,,2276673,00.html>
6. Good University Guide 2009 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://extras.timesonline.co.uk/tol_gug/gooduniversityguide.php
7. Maclean's University Ranking [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://oncampus.macleans.ca/education/rankings>
8. SwissUp's University Ranking [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.goforexcellence.ch/de/ranking.php>
9. DFG Funding Ranking [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dfg.de/en/ranking/index.html>
10. CEST Scientometrics Ranking [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cest.ch/en/aktuell.htm>
11. Customized Graduate Program Rankings [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://graduate-school.phds.org>
12. Research Assessment Exercise 2001 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.hero.ac.uk/rae/index.htm>
13. Princeton Review College Rankings [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.princetonreview.com/college-rankings.aspx>
14. Washington Monthly's Other College Ranking [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.washingtonmonthly.com/features/2001/0201.biglist.html>
15. A New Ranking of American Colleges on Laissez-Faire Principles, 1999-2000 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://collegeadmissions.tripod.com>
16. Black Enterprise's Top Colleges for African Americans for 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.blackenterprise.com/cms/exclusivesopen.aspx?id=106>
17. College Rankings by College Prowler [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.collegeprowler.com/find/by-ranking.aspx>
18. 100 Best Values in Public Colleges [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kiplinger.com/tools/colleges>
19. New Mobility Disability-Friendly Colleges [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.newmobility.com/articleViewIE.cfm?id=122>
20. Judging the Law Schools [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ilrg.com/rankings>
21. Cooley's Rankings Law Schools [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cooley.edu/rankings>
22. The Law School Ranking Game [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://monoborg.law.indiana.edu/LawRank>
23. Top 50 Research Universities [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.researchinfosource.com/top50.shtml>
24. Рейтинг польских университетов Perspektywy [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://euroosvita.net>

Навчально-методичне видання

Тихомирова Євгенія Борисівна

Методологія рейтингування

Методичні рекомендації

Друкується в авторській редакції

Підп. до друку 02.09.2013р. Формат 60x84 1/32
Обл.-вид.арк.-1,1. Наклад 50 прим. Зам. № 1160

Віддруковано засобами ризографічного друку
ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, 33028

